

Президент України

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Відповідно до частини другої статті 94 Конституції України повертаю зі своїми пропозиціями Закон України "Про амністію у 2016 році" для повторного розгляду Верховною Радою України.

Доповідатиме зазначені пропозиції під час розгляду Закону на пленарному засіданні Верховної Ради України Представник Президента України у Верховній Раді України А.Герасимов.

П.ПОРОШЕНКО

Вих. № 1-1/556

від 17 серпня 2016 року

ПРОПОЗИЦІЇ до Закону України "Про амністію у 2016 році"

Прийнятий Верховною Радою України 7 липня 2016 року Закон України "Про амністію у 2016 році" не може бути підписаний, виходячи з такого.

1. Закон, що надійшов на підпис, при визначенні кола осіб, на яких поширюється його дія, у переважній більшості випадків оперує поняттям "особа, засуджена за злочин", "засуджений".

Такий підхід не узгоджується зі статтею 1 Закону України "Про застосування амністії в Україні", статтею 86 Кримінального кодексу України, якими визначено, що амністією є повне або часткове звільнення від відбування покарання осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно цих осіб не набрали законної сили.

Згідно зі статтею 43 Кримінального процесуального кодексу України засудженим у кримінальному провадженні є обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили. Таким чином, особа, кримінальну справу стосовно якої розглянуто судом, але вирок стосовно неї не набрав законної сили, не є засудженою.

У зв'язку з цим Закон є таким, що необгрунтовано виключає можливість застосування амністії до осіб, кримінальну справу стосовно яких розглянуто судом, але вироки стосовно яких не набрали законної сили.

Статтею 2 Закону передбачено звільнення від відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк та від інших покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, отримали статус учасника бойових дій, обвинувачених, засуджених за вчинення злочинів, що не є особливо тяжкими злочинами проти життя та здоров'я особи, та не є діяннями, передбаченими частинами другою – четвертою статті 408, статтею 410, частинами другою – четвертою статті 411 Кримінального кодексу України.

Насамперед слід наголосити, що у наведеному положенні передбачено звільнення від відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк та від інших покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, зазначеної категорії осіб, які є обвинуваченими.

Однак обвинуваченим (підсудним) Кримінальний процесуальний кодекс України визначає особу, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому цим Кодексом (стаття 42), а як вже зазначалось вище, Закон України "Про застосування амністії в Україні" та Кримінальний кодекс України передбачають можливість застосування амністії лише стосовно тих обвинувачених (підсудних), щодо яких кримінальні справи вже розглянуті

судами, але вирок ще не набрали законної сили. Обвинуваченому ж, стосовно якого не винесено вирок, ще не призначено покарання, а отже, не може йтись і про його звільнення від відбування покарання.

Для виправлення такої ситуації пропоную привести термінологію Закону стосовно визначення кола осіб, до яких застосовується амністія, у відповідність із наведеними нормами Закону України "Про застосування амністії в Україні" та Кримінального кодексу України.

2. Стаття 2 Закону, що надійшов на підпис, передбачає винятки із застосування амністії щодо осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, отримали статус учасника бойових дій, – амністія не застосовуватиметься щодо осіб, які вчинили особливо тяжкі злочини проти життя та здоров'я особи, або діяння, передбачені частинами другою, третьою і четвертою статті 408 "Дезертирство", статтю 410 "Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем", частинами другою, третьою і четвертою статті 411 "Умисне знищення або пошкодження військового майна" Кримінального кодексу України.

У статті 9 Закону, що надійшов на підпис, також передбачено випадки, коли амністія не застосовується. Так, згідно з цією статтею амністія не застосовується, зокрема, до осіб, зазначених у статті 4 Закону України "Про застосування амністії в Україні"; до осіб, які після ухвалення вироку, але до повного відбуття покарання знову вчинили умисний злочин; засуджені за злочин або злочини, що спричинили загибель двох і більше осіб; раніше звільнялися з місць позбавлення волі умовно-достроково і знову вчинили умисний тяжкий або особливо тяжкий злочин; звільнені судом від відбування покарання з випробуванням і до закінчення визначеного судом іспитового строку знову вчинили умисний тяжкий або особливо тяжкий злочин; яких засуджено за низку визначених у Законі, що надійшов на підпис, злочинів, серед яких корупційні злочини. При цьому стаття 9 Закону, що розглядається, викладена у спосіб, що не дає однозначної відповіді, чи стосуватимуться обмеження, що нею передбачені для застосування амністії, осіб, про яких ідеться у статті 2 Закону.

Така ситуація в принципі є недопустимою, оскільки на практиці може призвести до неоднакового застосування амністії. Відтак, наведені положення Закону не відповідають принципу юридичної визначеності як складової конституційного принципу верховенства права (частина перша статті 8 Конституції України), а також конституційним принципам рівності і справедливості (статті 21 і 24 Конституції України), з яких випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може

забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005).

Також, якщо виходити з того, що стаття 9 Закону застосовуватиметься під час реалізації Закону і до осіб, які підлягатимуть амністії відповідно до статті 2 цього ж Закону, то тоді є невиправданим встановлення у статті 2 окремих обмежень застосування амністії, які встановлені й у статті 9.

Якщо ж передбачені у статті 2 Закону обмеження для застосування амністії до обвинувачених, засуджених учасників антитерористичної операції мають вичерпний характер, то за Законом, що надійшов на підпис, підлягатимуть амністії, наприклад, особи, які вчинили особливо тяжкі злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, грабіж, розбій, вимагання за обтяжуючих обставин або ж особливо тяжкі військові злочини, за які з огляду на підвищену суспільну небезпеку передбачено більш сувору кримінальну відповідальність, якщо вони вчинені в умовах особливого періоду або в бойовій обстановці.

За такого підходу підлягатимуть амністії й особи, засуджені за вчинення корупційних злочинів, незалежно від строку відбутого ними покарання. Однак згідно з частиною четвертою статті 86 Кримінального кодексу України особи, визнані винними у вчиненні корупційних злочинів, вироки стосовно яких не набрали законної сили, не можуть бути звільнені від відбування покарання в порядку амністії, а особи, вироки стосовно яких набрали законної сили, не можуть бути повністю звільнені законом про амністію від відбування покарання. Зазначені особи можуть бути звільнені від відбування покарання після фактичного відбуття ними строків, установлених частиною третьою статті 81 цього Кодексу (не менше 2/3 строку покарання, призначеного судом за корупційний злочин середньої тяжкості, умисний тяжкий злочин, не менше 3/4 строку покарання, призначеного судом за умисний особливо тяжкий злочин).

У зв'язку з наведеним пропоную привести Закон, що надійшов на підпис, у відповідність із Законом України "Про застосування амністії в Україні", передбачивши неможливість застосування амністії до будь-яких осіб, зазначених у статті 4 названого Закону, а також до інших осіб, зазначених у статті 9 Закону, що надійшов на підпис.

3. Частиною другою статті 10 Закону, який надійшов на підпис, передбачено, що питання про застосування амністії суд вирішує за ініціативою, зокрема, прокурора. Згідно зі статтею 18 цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, і підлягає виконанню протягом трьох місяців.

Отже, виконання Закону триватиме і після 30 вересня 2016 року – дати набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", яким суттєво змінено функції прокуратури і, зокрема, її позбавлено функції представництва інтересів громадянина в суді.

При цьому прокуратура продовжуватиме здійснювати цю функцію лише у справах, провадження в яких було розпочато до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню.

У зв'язку з цим пропоную передбачити можливість ініціювання прокурором перед судом питання про застосування амністії виключно до 30 вересня 2016 року.

Президент України

П.ПОРОШЕНКО